

Οπτικοποιώντας το ανείπωτο.
Κινηματογράφος και Ολοκαύτωμα στη διδακτική πράξη

Δημήτρης Γουλής
Επίκουρος Καθηγητής, ΠΤΔΕ ΑΠΘ

“We who come after, do not have memories of the Holocaust”.

Eva Hoffman

- Πώς αλλάζουν τα πλαίσια μετάδοσης της μνήμης με τη ραγδαία αυξανόμενη χρονική απόσταση από τα ιστορικά γεγονότα και τη γενιά των επιζώντων;
- Δίπλα σε ιστορικούς χώρους, μουσεία και υλικά αντικείμενα, τα Μέσα θα ορίζουν πλέον το πλαίσιο μετάδοσης.
- Σε λίγα χρόνια, η μνήμη του Ολοκαυτώματος θα πρέπει να βασίζεται σε εικόνες, αφηγήσεις και πληροφορίες που κυκλοφορούν σε όλο τον κόσμο μέσω των διαύλων έντυπης, αναλογικής και ψηφιακής επικοινωνίας.

- Το επείγον ερώτημα είναι: **ποια θα είναι η ποιότητα αυτής της μνήμης στο μέλλον;** Είναι ακόμα δυνατή και δικαιολογημένη η εφαρμογή του όρου «μνήμη» στην εποχή της «μεταμνήμης»; Πώς μπορεί η μνήμη να δημιουργήσει «έναν συναισθηματικό δεσμό» με ένα ολοένα και πιο μακρινό παρελθόν με την αληθινή έννοια της «ενσαρκωμένης ζωντανής σύνδεσης»» (Hirsch 2009: 111);
- Δεδομένου ότι δεν υπάρχει δυνατότητα παράτασης, επέκτασης ή μεταφοράς υπαρχουσών μνημών, η μόνη εναλλακτική είναι να αναδημιουργηθεί ως μνήμη αυτό που ήδη υπάρχει σε διαμεσολαβημένη μορφή στα αρχεία.
- Η μνήμη, με άλλα λόγια, θα γίνει έργο αναβίωσης μέσω παραγωγής και λήψης στον τομέα των πολιτιστικών μέσων (βλ. Bayer 2010). Αυτό είναι το πλαίσιο στο οποίο εμφανίζεται **μια νέα έννοια του «δευτεροβάθμιου μάρτυρα».**

- Από την αρχή, η δημιουργία και η αναφορά σε αναπαραστάσεις και διαμεσολάβηση ήταν αναπόσπαστο μέρος της μνήμης του Ολοκαυτώματος. Μετά την βιολογική αποχώρηση των επιζώντων, ωστόσο, το μέλλον του Ολοκαυτώματος θα στηρίζεται αποκλειστικά σε συμβολικές αναπαραστάσεις όπως βιβλία, παραστάσεις, ταινίες και εκθέσεις. Αυτά τα κείμενα και οι εικόνες θα γίνουν αντιληπτά ως παρελθούσα ιστορία ή ως μια διαρκής ανάμνηση, και τι θα καθορίσει τη διαφορά; Είναι μια συγκεκριμένη μορφή ενσυναίσθησης που **θα μετατρέψει τον απλό θεατή σε δευτερεύοντα μάρτυρα**. Αυτή η απάντηση βασίζεται στο **πνευματικό ενδιαφέρον, την ενεργή φαντασία, τη συναισθηματική επένδυση και την ηθική δέσμευση**. Ο θεατής με ενσυναίσθηση αναλαμβάνει το ρόλο ενός «μάρτυρα για τον μάρτυρα» που «λαμβάνει ενεργά λέξεις που αντανακλούν το σκοτάδι του γεγονότος».
- Η συμμετοχή σε μια τέτοια μνήμη δημιουργεί μια «συναισθηματική κοινότητα» που είναι ανεξάρτητη από τις κοινότητες που δημιουργούνται από κοινή καταγωγή ή το έθνος ή τη θρησκεία. Ένα «σιωπηλό τραύμα» (Hirsch 1992: 40).
- Η **ενσυναίσθηση** είναι μια ευφάνταστη πράξη που λειτουργεί σε επίπεδο παρουσιάσεων μέσων, δημιουργώντας την ανθρώπινη δυνατότητα να σκέφτεται και να αισθάνεται στη θέση του άλλου, χωρίς να θολώνει την απόσταση μεταξύ του εαυτού και του άλλου. Η ενσυναίσθηση μπορεί να αμβλυνθεί, να φθαρεί και να μπλοκαριστεί, αλλά μπορεί επίσης να εκπαιδευτεί και να καλλιεργηθεί με την οπτική και τη λεκτική τέχνη για να επεκτείνει το πεδίο της εμπειρίας του εαυτού για να συμπεριλάβει στον κύκλο ανησυχίας μας τα βήματα και την εμπειρία άλλων που δεν είναι σαν εμάς, όχι γιατί είναι διαφορετικοί, αλλά γιατί οι εμπειρίες τους μοιάζουν μακρινές ή εξωπραγματικές .

- Το σημείο, που επικεντρώνονται οι ταινίες του Ολοκαυτώματος, είναι το να κάνουν τους θεατές να **κατανοήσουν** και να **συναισθανθούν** αυτό που συνέβη κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος.
- Αυτή η τάση εμπεριέχει τον κίνδυνο να απομακρυνθούμε από την ιστορική ακρίβεια υπέρ του να επιτραπεί στους ανθρώπους να συνδέονται περισσότερο με τους χαρακτήρες, που εκπροσωπούνται στην ταινία.

ΤΖΟΝ
ΜΠΟΤΙΝ

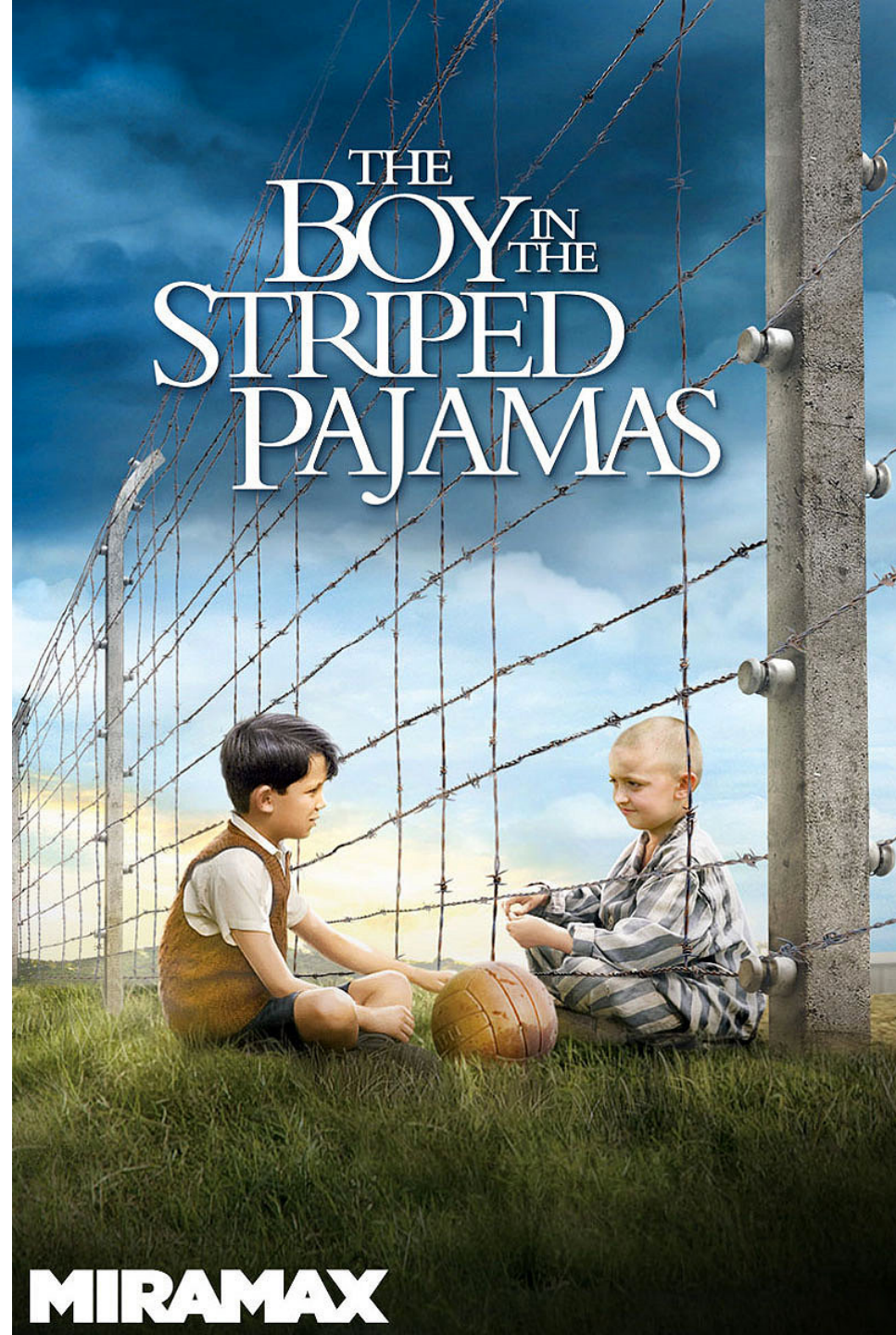
ΟΛΙΒΕΡ
ΤΖΕΦΕΡΣ

Το
ΑΓΟΡΙ
ΜΕ ΤΗ
ΡΙΓΕ
ΠΙΤΖΑΜΑ

New York Times Bestseller

THE BOY IN THE STRIPED PAJAMAS

MIRAMAX

Το αγόρι με τη ριγέ πιτζάμα

- Ο 9χρονος Μπρούνο, γιος ενός Διοικητή των ναζί στο Άουσβιτς, γίνεται φίλος με ένα εβραιόπουλο που ονομάζεται Σμούελ μέσα από τον φράχτη του στρατοπέδου.
- Ο Μπρούνο δεν γνωρίζει το Ολοκαύτωμα (η μητέρα και η αδερφή του δεν γνωρίζουν επίσης την έκταση των φρικαλεοτήτων) και πιστεύει ότι η στολή του Σμούελ είναι ένα ζευγάρι πιτζάμες.
- Όταν ο πατέρας του Σμούελ «εξαφανίζεται», ο Μπρούνο μπαίνει κρυφά στον στρατόπεδο για να τον βρει, αλλά τα δύο αγόρια μπαίνουν σε ένα θάλαμο αερίων και εξοντώνονται. Συντετριμμένος από ενοχές, ο πατέρας του Μπρούνο αφήνει τον εαυτό του να αιχμαλωτιστεί από τους συμμάχους, όταν απελευθερώνουν το στρατόπεδο.

The Boy in the Striped Pyjamas

JOHN BOYNE

Auschwitz Memorial ✓
@AuschwitzMuseum

Replying to [@tirnaog09](#) and [@john_boyne](#)

We understand those concerns, and we already addressed inaccuracies in some books published. However, "The Boy in the Striped Pyjamas" should be avoided by anyone who studies or teaches about the history of the Holocaust.

- Σαφώς, ο Μπρούνο και η οικογένειά του θα γνώριζαν απολύτως το Ολοκαύτωμα. Ο Μπρούνο, όπως όλα τα παιδιά της Γερμανίας τότε, θα είχε ένα μίσος για τους Εβραίους που μεταδόθηκε από το σχολείο - ειδικά καθώς ο πατέρας του ήταν υψηλόβαθμος ναζί.
- Ο χαρακτηρισμός όλων των Γερμανών ως «αγνοούντες» τους απαλλάσσει από κάθε ευθύνη, ενώ στην πραγματικότητα η πλειοψηφία έστρεψε αλλού το βλέμμα ή και παρακολουθούσε αδιάφορα.
- ο Shmuel δεν θα είχε επιβιώσει για να συναντήσει τον Bruno. Ως παιδί, θα είχε δολοφονηθεί αμέσως κατά την άφιξή του στο Άουσβιτς – έτσι όλες αυτές οι συζητήσεις με το παιδί ενός ναζί μέσα από έναν φράχτη θα ήταν αδύνατες. Μπορεί να είναι μυθοπλασία, αλλά βασίζεται σε πραγματικό γεγονός. Παρουσιάζοντας στα παιδιά ότι οι κρατούμενοι του Άουσβιτς ήταν ουσιαστικά αφύλακτοι και αγνοούσαν τον συνεχή κίνδυνο που αντιμετώπιζαν, ελαχιστοποιείται σε παράλογο βαθμό η φρίκη και η τραγωδία.

- Οι συνθήκες διαβίωσης του Shmuel, ο αφανισμός της οικογένειάς του και η δολοφονία του πατέρα του δεν είναι προφανώς αρκετά τραγικές, ώστε ο Boyne να τα υιοθετήσει ως το επίκεντρο του μύθου του. Ο Shmuel είναι μια μονοδιάστατη φιγούρα, απλώς απαραίτητη στην πλοκή, χωρίς προσωπικότητα, που υπάρχει για να προωθήσει την ιστορία του Bruno και να προσφέρει ένα ναζιστικό περιτύλιγμα λύτρωσης.
- Τελικά, ο μόνος δυναμικός χαρακτήρας είναι ο ναζί πατέρας, ο οποίος συνειδητοποιεί το σφάλμα του με το θάνατο του γιου του. Σε πόσους ναζί θα συνέβαινε αυτό;
- Στο τέλος, έμμεσα έχουμε μείνει με το στρεβλό ηθικό δίδαγμα ότι ο τυχαίος θάνατος ενός και μόνο μη εβραιόπουλου είναι κατά κάποιο τρόπο μια «συμπίεση» για τους θανάτους εκατομμυρίων Εβραίων.

Η ζημιιά που έχει κάνει είναι καλά τεκμηριωμένη

- Σύμφωνα με μια μελέτη του Κέντρου Εκπαίδευσης για το Ολοκαύτωμα του ΗΒ, το βιβλίο και η ταινία είναι η εισαγωγή για πολλά παιδιά στο θέμα του Ολοκαυτώματος - το μελετούν στο μάθημα των Αγγλικών, πολύ πριν μάθουν για τη Ναζιστική Γερμανία στο μάθημα της Ιστορίας.
- Η ίδια μελέτη διαπίστωσε ότι είναι το πιο πολυδιαβασμένο βιβλίο για το Ολοκαύτωμα μεταξύ μαθητών ηλικίας 12-18 ετών, ξεπερνώντας το Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ (κατά 59,1%), ακόμη και τα σχολικά βιβλία ιστορίας.
- Στο Ηνωμένο Βασίλειο, πάνω από το 35% των δασκάλων το χρησιμοποιούν ως πηγή, όταν διδάσκουν το Ολοκαύτωμα στα μαθήματα ιστορίας.
- Μια μελέτη του 2009 από το Εβραϊκό Πολιτιστικό Κέντρο του Λονδίνου έδειξε ότι το 70% των αναγνωστών πίστευαν ότι βασίστηκε σε αληθινή ιστορία και πολλοί πίστευαν ότι ο θάνατος του Μπρούνο έδωσε τέλος στο Ολοκαύτωμα.

Guidelines for Teaching the Holocaust Through Film

(Προσαρμογή από το κείμενο των Dr. Miriam Klein Kassenojf and Anita Meyer Meinbach, HMMB)

1. Ανάλογα με τους χρονικούς περιορισμούς μας, μπορούμε να επιλέξουμε συγκεκριμένα θέματα για να καλύψουμε. Για παράδειγμα, εάν αποφασίσουμε να αφιερώσουμε χρόνο στη μελέτη του Ολοκαυτώματος, μαζί με την ιστορία του Ολοκαυτώματος μπορούμε να επιλέξουμε «Ο κόσμος των Διωκόμενων» ή «Το Ολοκαύτωμα, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η Κοινωνική Ευθύνη», ως τομείς συζήτησης και σχέδια μαθημάτων.
2. Αφού καθορίσουμε σε ποια θέματα θέλουμε να εστιάσουμε, επιλέγουμε τα σχετικά λογοτεχνικά και κινηματογραφικά αποσπάσματα, που είναι τα πιο κατάλληλα για τις ικανότητες των μαθητών μας. (Μπορούμε να επιλέξουμε ένα από τα ντοκιμαντέρ που μεταδίδονται στον ιστότοπο του United States Holocaust Memorial Museum, του Yad Vashem, ή του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας).
3. Επιλέγουμε κατά προτεραιότητα ταινίες, όπου αναδεικνύονται ιστορίες παιδιών.
4. Πάντα να κάνουμε προεπισκόπηση της ταινίας, πριν τις παρουσιάσουμε στους/στις μαθητές/τριες.

5. Σχεδόν σε κάθε περίπτωση, οι ταινίες δεν χρειάζεται πάντοτε να χρησιμοποιούνται στο σύνολό τους. Στην πραγματικότητα, ενθαρρύνουμε και τη χρήση επιλεγμένων αποσπασμάτων από ταινίες και για να ενισχύσουμε τη μελέτη μας σε συγκεκριμένα θέματα.
6. Ενθαρρύνουμε τη συζήτηση έτσι ώστε να χρησιμοποιήσουμε τις ταινίες για να συζητήσουμε τα ηθικά ζητήματα που περιλαμβάνονται.
7. Αναζητούμε τις οπτικοποιημένες μαρτυρίες από τις πολλές ιστοσελίδες που τις προσφέρουν.
8. Δεν παραλείπουμε να συνδέουμε το οπτικοακουστικό υλικό με τα ιστορικά γεγονότα.
9. Φροντίζουμε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν ένα μέρος από την ορολογία/λεξιλόγιο, το οποίο εμείς θα επιλέξουμε και είναι απαραίτητο για την κατανόηση των γεγονότων.

- Γενικά, είμαστε ευαίσθητοι στο κατάλληλο γραπτό και οπτικοακουστικό περιεχόμενο. Ένα από τα κύρια μελήματα των εκπαιδευτικών, που διδάσκουν το Ολοκαύτωμα, είναι πώς να παρουσιάσουν φρικτές εικόνες με ένα ευαίσθητο και κατάλληλο τρόπο. Το υλικό πρέπει να χρησιμοποιείται με σύνεση και μόνο στο μέτρο που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου του μαθήματος. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε τον εαυτό σας ότι κάθε μαθητής/τρια και κάθε τάξη είναι διαφορετική και ότι αυτό που φαίνεται κατάλληλο για κάποιον μπορεί να μην είναι κατάλληλο για όλους.
- Οι μαθητές είναι ουσιαστικά ένα **«αιχμάλωτο κοινό»**. Όταν τους «επιτίθεται» ο εκπαιδευτικός με εικόνες φρίκης, για τις οποίες είναι απροετοίμαστοι, παραβιάζεται ένα βασικό στοιχείο εμπιστοσύνης: η υποχρέωση του εκπαιδευτικού να παρέχει ένα «ασφαλές» περιβάλλον μάθησης.
- Η υπόθεση ότι όλοι οι μαθητές θα επιδιώξουν να κατανοήσουν την ανθρώπινη συμπεριφορά μετά την έκθεση σε φρικτές εικόνες είναι ψευδής:
  - Μερικοί μαθητές μπορεί να είναι τόσο συγκλονισμένοι από τις εικόνες βαρβαρότητας και μαζικών δολοφονιών ώστε να αποθαρρυνθούν να μελετήσουν παραπάνω το θέμα.
  - Άλλοι μπορεί να γοητευθούν με έναν πιο ηδονοφανή τρόπο, υποτάσσοντας την περαιτέρω κριτική ανάλυση της ιστορίας στην επιφανειακή πλαισίωση της εξέτασης εικόνων της πείνας, της παραμόρφωσης και του θανάτου.
- Αν και μπορούν να είναι ισχυρά εργαλεία, οι συγκλονιστικές εικόνες μαζικών δολοφονιών και βαρβαρότητας δεν πρέπει να κατακλύζουν την ευαισθητοποίηση του μαθητή για το ευρύτερο εύρος των γεγονότων εντός του Ολοκαυτώματος.
- Προσπαθούμε να επιλέγουμε εικόνες και κείμενα που δεν εκμεταλλεύονται τη συναισθηματική ευαισθησία των μαθητών ή που μπορεί να ερμηνευθούν ως ασέβεια προς τα ίδια τα θύματα.

Reinhard Wiener's film (1941)

«Ήταν καταθλιπτικό. Παρατηρούσα τα πρόσωπά τους και είδα πόσο σοκαρισμένοι ήταν. Ποτέ δεν είχαμε δει ούτε είχαμε ανακαλύψει κάτι παρόμοιο στο ναυτικό. Το ίδιο συνέβη και όταν γύριζα την ταινία, έτρεμα ολόκληρος, ήμουν πολύ αναστατωμένος»

Liepaja-Lettland

Les héritiers (2014)

(ελλην. τίτλος Μαθήματα ζωής)

- Εταιρείες παραγωγής: Loma Nasha Films, Vendredi Film, TF1 Droits Audiovisuels, UGC, France 2 Cinema, Orange Studio
- Παίζουν: Ariane Ascaride, Ahmed Drame, Noemie Merlant, Genevieve Mnich, Stephane Bak
- Σκηνοθεσία: Marie-Castille Mention-Schaar
- Σενάριο: Ahmed Drame, Marie-Castille Mention-Schaar
- Παραγωγή: Marie-Castille Mention-Schaar, Pierre Kubel
- Διεύθυνση φωτογραφίας: Myriam Vinocour
- Σχεδιασμός παραγωγής: Anne-Charlotte Vimont
- Ενδυματολόγος: Isabelle Mathieu
- Μοντάζ: Benoit Quinon
- Διανομή ρόλων: Marie-France Michel, Christophe Istier
- Διάρκεια: 105 λεπτά

<p>Οι άξονες μελέτης του οπτικοακουστικού υλικού</p>	<p>Οι άξονες προσέγγισης στη σχέση παιδιού - οπτικοακουστικού υλικού</p>	<p>Τα στάδια προσέγγισης του οπτικοακουστικού υλικού</p>
<p>Παραγωγή. Οι τεχνολογίες, οι επαγγελματικές πρακτικές, η βιομηχανία, οι διασυνδέσεις μεταξύ των ΜΜΕ, η κυκλοφορία και η διανομή, η πρόσβαση και η συμμετοχή</p>	<p>Το παιδί – θεατής (απόλαυση, συναισθηματική προσέγγιση, γνωριμία με το πολιτισμικό πλούτο του κινηματογράφου)</p>	<p>Δραστηριότητες πριν από την προβολή της ταινίας (δραστηριότητες που θα τους επιτρέψουν να εκτιμήσουν και αξιολογήσουν καλύτερα την ταινία που θα δουν)</p>
<p>Γλώσσα. Τα νοήματα, οι συμβάσεις, οι κώδικες, τα είδη, οι συνδυασμοί και οι τεχνολογίες</p>	<p>Το παιδί – κριτικός αναγνώστης (από καταναλωτής εικόνων, μετατρέπεται σε μελετητή-ερευνητή και γνωρίζοντας τα σύγχρονα εργαλεία αποκτά κριτήρια αξιολόγησης)</p>	<p>Η προβολή της ταινίας</p>
<p>Αναπαράσταση. Ο ρεαλισμός, η αποκάλυψη της αλήθειας, η δημιουργία στερεοτύπων, οι ερμηνείες, η μεροληψία και η αντικειμενικότητα, η δύναμη επιρροής, οι παρουσίες και οι απουσίες</p>	<p>Το παιδί - δημιουργός (ανάπτυξη δεξιοτήτων προσωπικής έκφρασης με χρήση οπτικοακουστικών εργαλείων)</p>	<p>Δραστηριότητες μετά από την προβολή της ταινίας</p>
<p>Κοινό. Η στόχευση, ο τρόπος προσέγγισης, η κυκλοφορία, η συναγωγή νοημάτων, οι απολαύσεις, οι κοινωνικές διαφορές</p>		<p>Προεκτάσεις και νέες κατευθύνσεις με αφετηρία την ταινία</p>

Πριν από την
προβολή

- Πριν από την προβολή πρέπει να γίνεται μια σύντομη εισαγωγή, προετοιμάζοντας, μαζί με τους μαθητές, εκείνες τις δραστηριότητες που θα τους επιτρέψουν να εκτιμήσουν και αξιολογήσουν καλύτερα την ταινία που θα δουν, όχι για να αποκαλύψουμε το περιεχόμενό της, αλλά για να τοποθετηθεί σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο.
- Με την εισαγωγή βοηθάμε τα παιδιά να κοιτούν προς την ίδια κατεύθυνση, μειώνουμε τις πιθανότητες να «χαθούν» κατά τη διάρκεια της προβολής, αλλά κυρίως τους ανοίγουμε την όρεξη να παρακολουθήσουν την ταινία

UGC PRÉSENTE
UNE PRODUCTION LOMA NASHA FILMS

Ulysse & Lucien Barrière

LES HÉRITIERS

D'APRÈS UNE HISTOIRE VRAIE

En comprenant l'Histoire,
ils vont forger la leur.

UN FILM DE
MARIE-CASTILLE MENTION-SCHAAR

ARIANE ASCARIDE

AHMED DRAMÉ NOÉMIE MERLANT GENEVIÈVE MNICH STÉPHANE BAK

WENDY NIETO AHMED DERRIACHI MOHAMED SEDDIKI NAÏMI AMARIGER ALICIA DADOUN ABRIEN HURDUBAE BARY SALL AMINI LANGSARI KORO DRAMÉ LÉON ZYGUEL

MARIE-CASTILLE MENTION-SCHAAR et PRODIGE MEDIAS SCÉNARIO MARIE-CASTILLE MENTION-SCHAAR MONTAGE MATHIEU BOUQUET MUSIQUE ORIGINALLE MATHIEU BOUQUET ÉDITEUR MATHIEU BOUQUET COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE DÉCORATEUR DE INTÉRIEURS ANTOINETTE ROBERTO DÉCORATEUR DE INTÉRIEURS ANTOINETTE ROBERTO PRODUCEUR MARIE-CASTILLE MENTION-SCHAAR COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE

INTERVIEW POUR L'ANNOUENCIEUR DE LA DRAGAN LA FEMME EN D'UN BOUT DE LA RUE À PARIS ET LE PAYSAN DE LA RUE À PARIS

2 Le Parisien **3 DÉCEMBRE** melty. Europe 1

APIAN ASKAPINT

AXMENT NTPAME

NOMI MEPAANT

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

LES HÉRITIERS

MIA TAINIA THΣ
ΜΑΡΙ-ΚΑΣΤΙΓ ΜΕΞΙΟΝ-ΣΑΡ

ΒΑΣΙΜΕΝΗ ΣΕ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

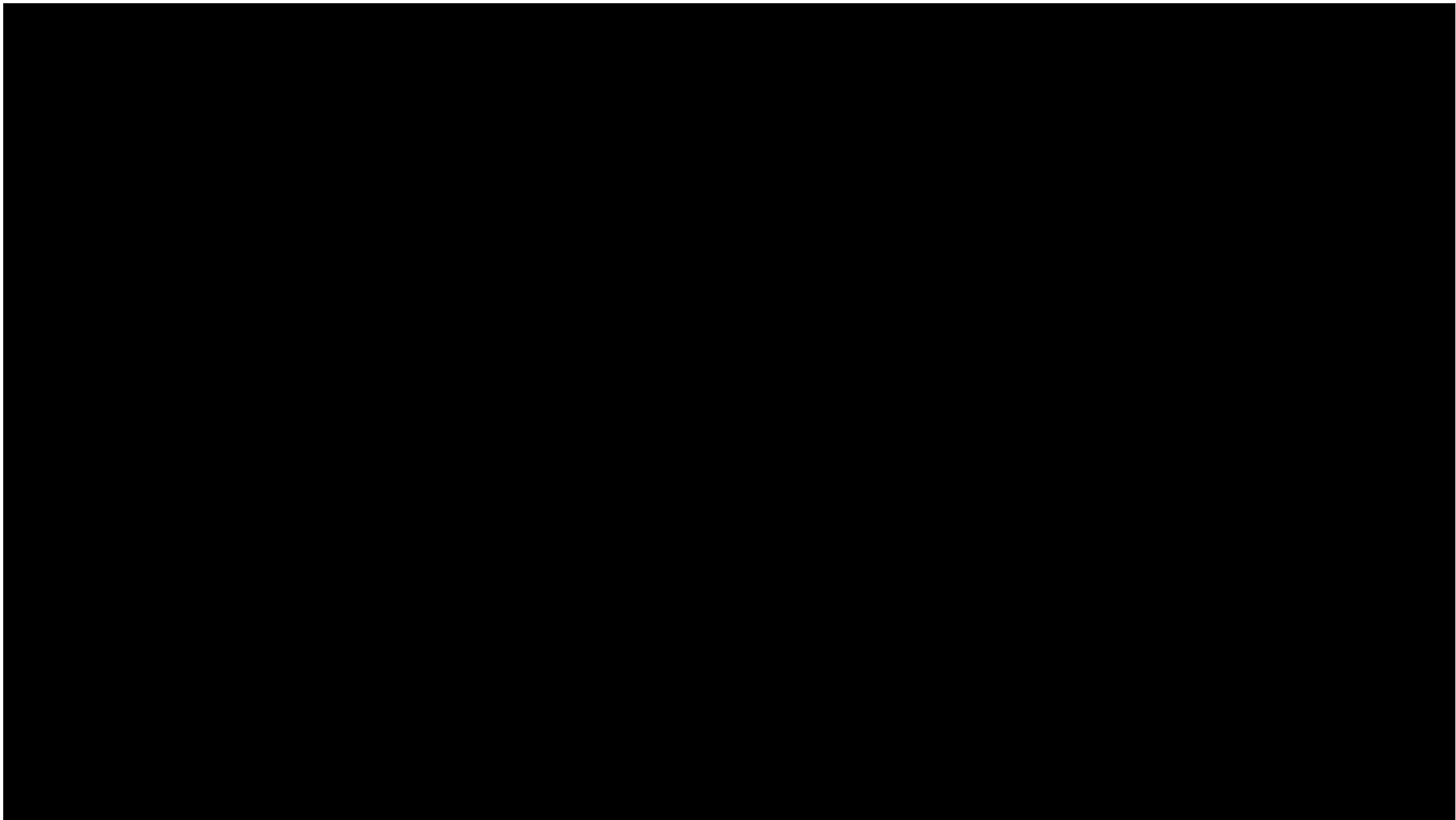
WENDY NIETO AHMED DERRIACHI MOHAMED SEDDIKI NAÏMI AMARIGER ALICIA DADOUN ABRIEN HURDUBAE BARY SALL AMINI LANGSARI KORO DRAMÉ LÉON ZYGUEL

MARIE-CASTILLE MENTION-SCHAAR et PRODIGE MEDIAS SCÉNARIO MARIE-CASTILLE MENTION-SCHAAR MONTAGE MATHIEU BOUQUET MUSIQUE ORIGINALLE MATHIEU BOUQUET ÉDITEUR MATHIEU BOUQUET COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE DÉCORATEUR DE INTÉRIEURS ANTOINETTE ROBERTO DÉCORATEUR DE INTÉRIEURS ANTOINETTE ROBERTO PRODUCEUR MARIE-CASTILLE MENTION-SCHAAR COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE COUPURE DE DÈME JULES LAROCHE

INTERVIEW POUR L'ANNOUENCIEUR DE LA DRAGAN LA FEMME EN D'UN BOUT DE LA RUE À PARIS ET LE PAYSAN DE LA RUE À PARIS

Πριν από την ταινία

- Βλέπουμε την αφίσα της ταινίας
- Βλέπουμε το trailer της ταινίας (με ή χωρίς υπότιτλους, με ή χωρίς ήχο) και αναρωτιόμαστε για το πού, τι, γιατί.
- Συγκρίνουμε τον ελληνικό και τον γαλλικό τίτλο (Les héritiers, δηλαδή Οι κληρονόμοι και Μαθήματα ζωής)
- Δημιουργούμε υποθέσεις για το περιεχόμενό της

- Παρακολουθούμε το τρέιλερ χωρίς τον ήχο, παρατηρούμε τις εικόνες και δημιουργούμε υποθέσεις για το περιεχόμενο της ταινίας.
- Παρακολουθούμε πάλι το τρέιλερ με ήχο και απαντάμε στις ακόλουθες ερωτήσεις:
  1. Το πρωί, όταν οι μαθητές φτάνουν στο σχολείο, τι ζητά η εφημερεύουσα καθηγήτρια από τους μαθητές;
  2. Ποια είναι η ειδικότητα της καθηγήτριας, κυρίας Gueguen;
  3. Πώς αντιδρούν οι μαθητές;
  4. Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί η κα Gueguen για να πείσει τους μαθητές;
  5. Τι σκέφτεται ο διευθυντής για το συγκεκριμένο έργο;

Τι πρέπει και τι δεν πρέπει

Έχουμε σαφείς στόχους και ξέρουμε τι θέλουμε να είναι σε θέση οι μαθητές να κάνουν μετά το πέρας της διδασκαλίας μας

Αποφεύγουμε τις τρομακτικές εικόνες.

Αναμένουμε πρώτα τα αυθεντικά ερωτήματα των παιδιών, συζητούμε και απαντούμε σε αυτά.

Δεν βάζουμε τα παιδιά στη θέση θύματος ή θύτη. Αυτό δε γίνεται. Εδώ φαίνεται και το όριο της μυθοπλασίας.

Δεν διδάσκουμε το Ολοκαύτωμα ξεκομμένο από την ιστορική πραγματικότητα και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της εποχής του.

Δεν υπονοούμε ότι τα παιδιά ενοχοποιούνται για λάθη των προγόνων τους
Υποτάσσουμε την καλλιτεχνική μας φλέβα στους σκοπούς της διδασκαλίας.

Κατά τη διάρκεια της προβολής

Θα μπορούσαμε να ζητήσουμε από τα παιδιά εκτός από τους κύριους χαρακτήρες να παρατηρήσουν τον ήχο αλλά και το ρόλο της μουσικής.

Αν είναι δυνατόν, παρατηρούμε τις αντιδράσεις των παιδιών κατά τη διάρκεια της προβολής: εάν μιλούν (ως αντίδραση σε κάτι που βλέπουν ή εάν αδιαφορούν) , αν γελούν, αν φοβούνται. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στην έναρξη της συζήτησης για μια σκηνή που έχει προκαλέσει πολλές αντιδράσεις (γιατί γελούσαν και πότε;) ή για μια σκηνή που μας έκανε ιδιαίτερα εντύπωση.

Διδακτικά αντικείμενα

- Κατανόηση του περιεχομένου της ταινίας και του ιστορικού και κοινωνικού πλαισίου της.
- Κατανόηση του ιστορικού πλαισίου του πρότζεκτ που αναφέρεται η ταινία.
- Λεξιλόγιο και όροι που αναφέρονται στην ταινία σε διαφοροποιημένα επίπεδα γλώσσας (κοσμικότητα, Ολοκαύτωμα, εκτοπισμός, ναζισμός, Εβραίοι, αντισημιτισμός κ.ά).
- Ανάλυση σε τρία θέματα που σχετίζονται άμεσα με την ταινία (η κοσμικότητα στο γαλλικό σχολείο, η αμφισβήτηση της εξουσίας, ο αντίκτυπος και η δυναμική των εικόνων).
- Βελτίωση των γραπτών και προφορικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων (περιγραφή, αφήγηση ή επιχειρηματολογία).

Μετά από την προβολή της ταινίας

A. Φάση ευαισθητοποίησης και συναισθηματικής αντίδρασης

- Εκφραστείτε αυθόρμητα: Τι σου άρεσε; Τι δεν σου άρεσε; Τι θυμάσαι; Ποιος είναι ο κεντρικός ήρωας του έργου; Πώς είναι; (περιγραφή).
- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει; Τι αισθάνεται; (σε διαφορετικές στιγμές)
- Πώς δείχνει ο σκηνοθέτης τα συναισθήματα του πρωταγωνιστή; Πώς συμπεριφέρθηκε (αντέδρασε) ο πρωταγωνιστής σε μία συγκεκριμένη σκηνή; Οι άνθρωποι, που γνωρίζετε, θα αντιδρούσαν με τον ίδιο τρόπο; Τι θα γινόταν αν όλοι έκαναν το ίδιο; Εσείς, πώς θα αντιδρούσατε; Γιατί; Συγκινηθήκατε; Νιώσατε κάποια στιγμή την ανάγκη να μπει μέσα στην ταινία; Να αλλάζατε κάτι; Σε ποια σκηνή;
- Περιγράψτε και συγκρίνετε τη στάση κάποιων πρωταγωνιστών. Ποια συναισθήματα γεννά σε σένα το κοίταγμα μιας συγκεκριμένης σκηνής;

B. Φάση επικύρωσης των υποθέσεων

Σε αυτό το σημείο, πηγαίνετε πίσω στις υποθέσεις για το περιεχόμενο πριν από την προβολή και προσπαθήστε να συζητήσετε με τα παιδιά για να τις επικυρώσετε ή να τις αντικρούσετε.

Η σύνοψη της ταινίας

- Με τη βοήθεια των εικόνων, δημιουργούμε τη **σύνοψη** της ταινίας συμπληρώνοντας τις λεζάντες.
- Χρησιμοποιώντας εκφράσεις, συνδέσμους, επιρρήματα (στην αρχή, έπειτα, στη συνέχεια, αλλά, στο τέλος κ.λπ.), δημιουργούμε σε λίγες γραμμές τη **γραπτή σύνοψη** της ταινίας

Οι μαθητές/τριες ανασυγκροτούν το σενάριο της ταινίας

Ομαδική εργασία χωρίς υπερβολικές απαιτήσεις: τα παιδιά συζητούν, φτιάχνουν μία γραμμή αφήγησης πάνω σε ένα μεγάλο λευκό χαρτί και γράφουν (ή ζωγραφίζουν) με τη σειρά τα κυριότερα περιστατικά με τη σειρά παρουσίασης τους στην ταινία.

Ερωτήσεις-κλειδιά για την κατανόηση της ταινίας

- Πώς κινηματογραφούνται τα προάστια του Παρισιού; Πώς περνάει ο Malik στις διακοπές του; Τι μας λέει αυτό για τη ζωή σε ένα λαϊκό, υποβαθμισμένο προάστιο;
- Οι εργαζόμενοι στα στρατόπεδα του Ναζί φορούσαν το ίδιο ρούχο και είχαν ξυρισμένο κεφάλι. Σχολιάστε αυτή τη φράση από τον Rudy: «Για μένα, αν φοράς τα δικά σου ρούχα, και έχεις το δικό σου χτένισμα, σου επιτρέπει να έχεις τη δική σου ταυτότητα...»
- Γιατί η Τζαμίλα αλλάζει το ενδυματολογικό της στιλ κατά τη διάρκεια της ταινίας; Πώς μπορούμε να το συσχετίσουμε αυτό με τη δυσπιστία των "μακριών ποδιών" του εκπροσώπου των γονέων των μαθητών; Και με την νεαρή γυναίκα με τη μαντίλα, που θέλει να πάρει το Bac της στην αρχή της ταινίας;
- Γιατί ο Olivier, γίνεται Ibrahim και αρνείται να συμμετάσχει στο διαγωνισμό; Τι λέει στον Μάλικ; Τι του απαντάει εκείνος;
- Ποιες είναι οι δύο αποφασιστικές στιγμές που αλλάζουν τη ματιά των μαθητών για τα στρατόπεδα του θανάτου των ναζί;

- Διδασκαλία του ιστορικού πλαισίου (από το γενικό στο τοπικό)
- Κατανόηση-διασαφήνιση των όρων
- <https://encyclopedia.ushmm.org/el>

Σκηνή 1 : Οι κανόνες του γαλλικού λυκείου (00.52 – 4.18)

- Στην αρχή της ταινίας, βλέπουμε την άρνηση παράδοσης του απολυτηρίου σε μία μαθήτριά, που φορά μαντίλα, λόγω του σεβασμού της αρχής της **κοσμικότητας (laïcité)**, που απαγορεύει τη χρήση σημάτων ή ενδυμάτων, που δηλώνουν θρησκευτικές πεποιθήσεις. Τότε βλέπουμε πως η ενδυμασία των μαθητών ελέγχεται συστηματικά στην είσοδο του σχολείου.
- Η κοσμικότητα στο γαλλικό σχολείο. Ποια είναι η σύγκριση με την Ελλάδα;
- Σε ποια από τις δημοκρατικές αρχές της ελευθερίας, της ισότητας και της αδελφότητας αντιπροσωπεύεται η κοσμικότητα; Πώς αναπαρίστανται στην ταινία;
- Κοσμικό σχολείο, ανεξίθρησκο, ουδετρόθρησκο σχολείο. Τα όρια της ελευθερίας. Ανθρώπινα δικαιώματα και θρησκευτική ελευθερία.

Σκηνή 2 : Οι σχέσεις καθηγητή - μαθητών (7.13 – 8.18)

- Τι παρατηρείτε για τη συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη; Σας εκπλήσσει; Ανταλλάξτε απόψεις προφορικά με τους συμμαθητές σας.
- Πώς σχολιάζετε τη συμπεριφορά της καθηγήτριας;
- Πώς σχολιάζετε τη συμπεριφορά της αναπληρώτριας καθηγήτριας; Γιατί δεν μπορεί να ακουστεί; Συγκρίνετέ την με τη στάση της κας Guéguen.

Σκηνή 3 : Η Ιστορία και οι εικόνες 1 (8.30 – 10.46)

- Η καθηγήτρια ιστορίας παρουσιάζει ένα αρχαίο χριστιανικό μωσαϊκό που αντιπροσωπεύει την κόλαση. Περιγράφει τα σύμβολά τους και επισημαίνει την παρουσία του Μωάμεθ στην κόλαση, προκαλώντας σοκ στους μουσουλμάνους μαθητές, έτσι ώστε να καταλάβουν ότι από πολύ παλιά, η προπαγάνδα χρησιμοποιεί εικόνες που πρέπει να ερμηνευτούν.

- Η παρατήρηση της καθηγήτριας για την παρουσία του Μωάμεθ στην κόλαση παρεξηγείται κι εξεγείρει τους μαθητές διότι αγνοούν το ιστορικό πλαίσιο.
- Γιατί η κ. Guegen θέτει το θέμα της παρουσίας του προφήτη Μωάμεθ; Ποια πρόσφατα γεγονότα υπενθυμίζει σιωπηρά; (Η ταινία γυρίστηκε το 2014)
- «Μια εικόνα είναι μια ανάγνωση από μόνη της»
- «Δεν υπάρχει αθώα εικόνα».
- Ψάξτε για μια εικόνα ή μια γελοιογραφία που σχετίζεται με το θέμα και σχετίζεται με τις παραπάνω φράσεις και σχολιάστε την.

Σκηνή 3 : Η Ιστορία και οι εικόνες 2 (56.50 – 59.50)

- Δύο μαθητές παρουσιάζουν βασικές απεικονίσεις της μελέτης τους για την τύχη των παιδιών κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος. Στηρίζονται ταυτόχρονα στη διδασκαλία της δασκάλας τους που επεκτείνει τον προβληματισμό.
- Παρατηρούμε την εξέλιξη των χαρακτήρων έναντι του θέματος κατά τη διάρκεια της ταινίας. Καταγράφουμε το σημείο αλλαγής για τον καθένα και την καθεμιά.
- Παρατηρούμε τις αντιδράσεις των υπόλοιπων παιδιών

Η δική μας έρευνα

- Συγκλίσεις και αποκλίσεις
- Το Ολοκαύτωμα στην περιοχή μας
- Η αναζήτηση των πηγών
- Η δημιουργία του δικού μας πρότζεκτ

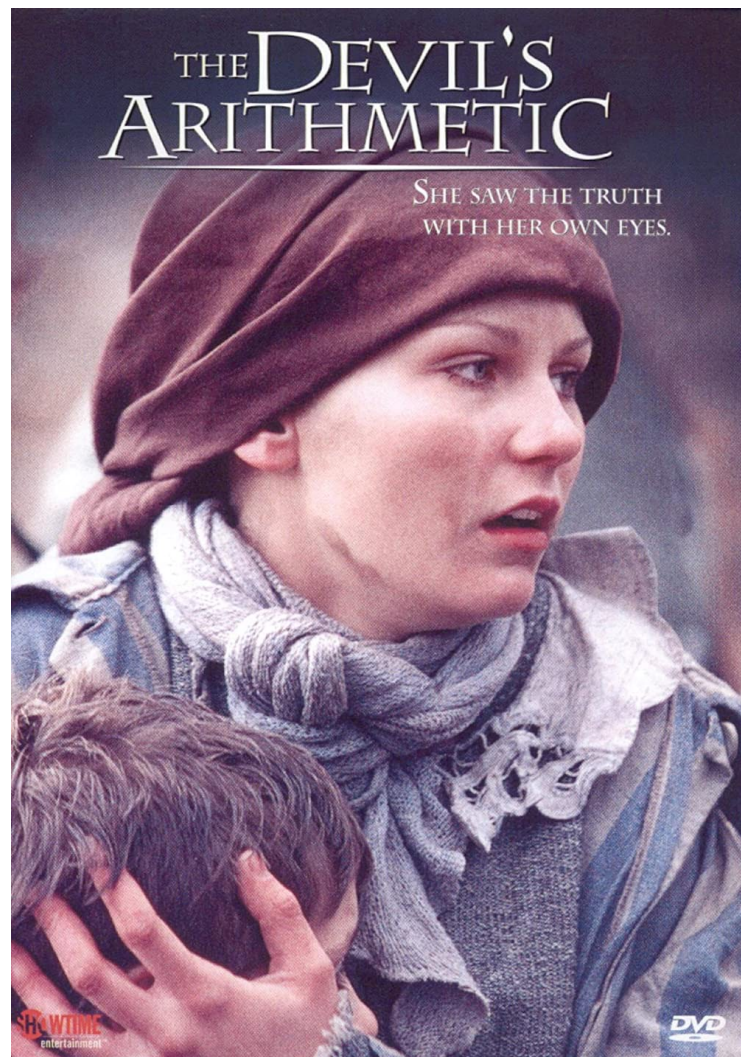
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ - Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΒΑΔΙΑ ΜΠΑΡΟΥΧ

- <https://www.yadvashem.org/education/other-languages/greek/video-toolbox/hevt-ovadia.html>

Η αριθμητική του διαβόλου (The Devil's Arithmetic 1999, τηλεταινία)

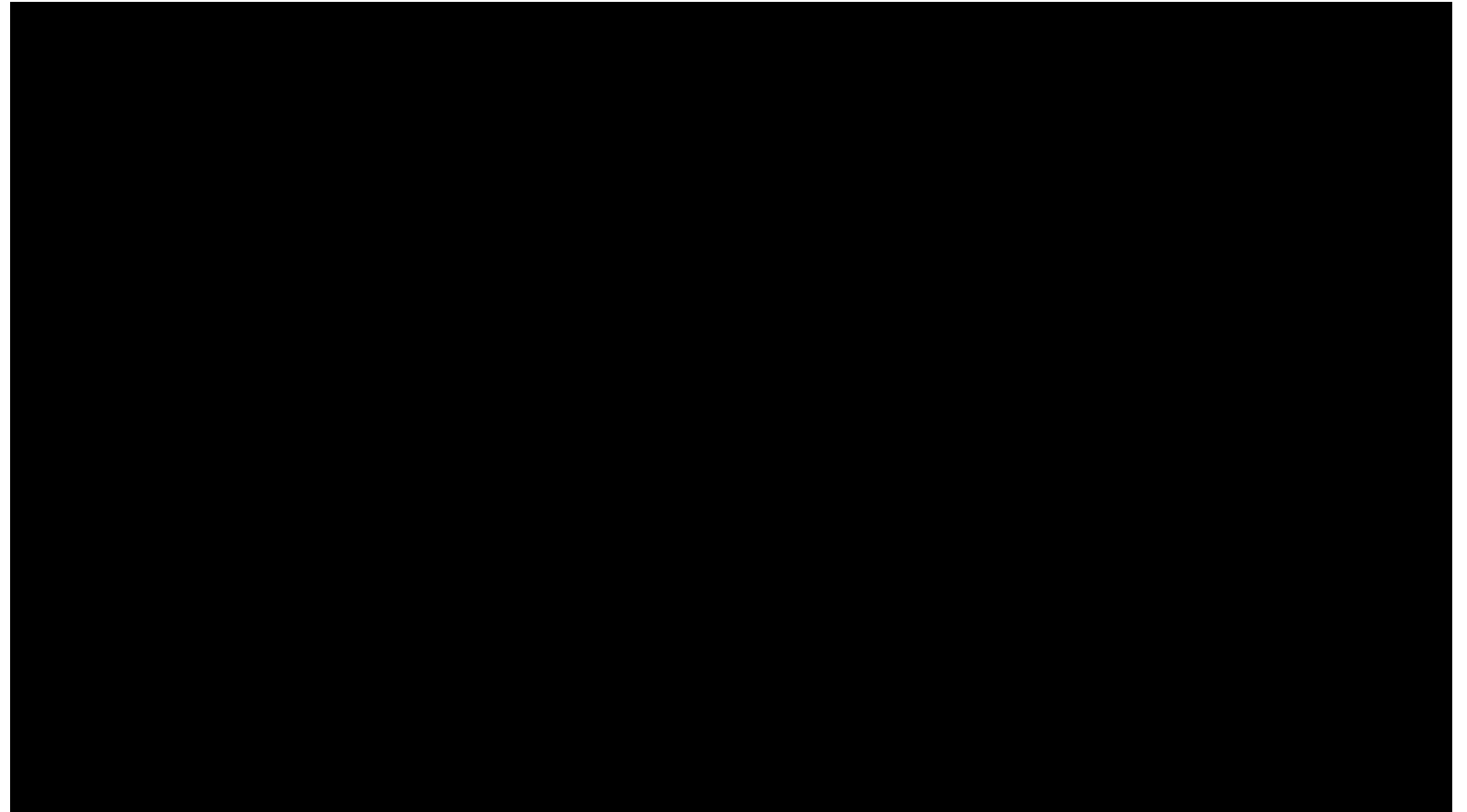
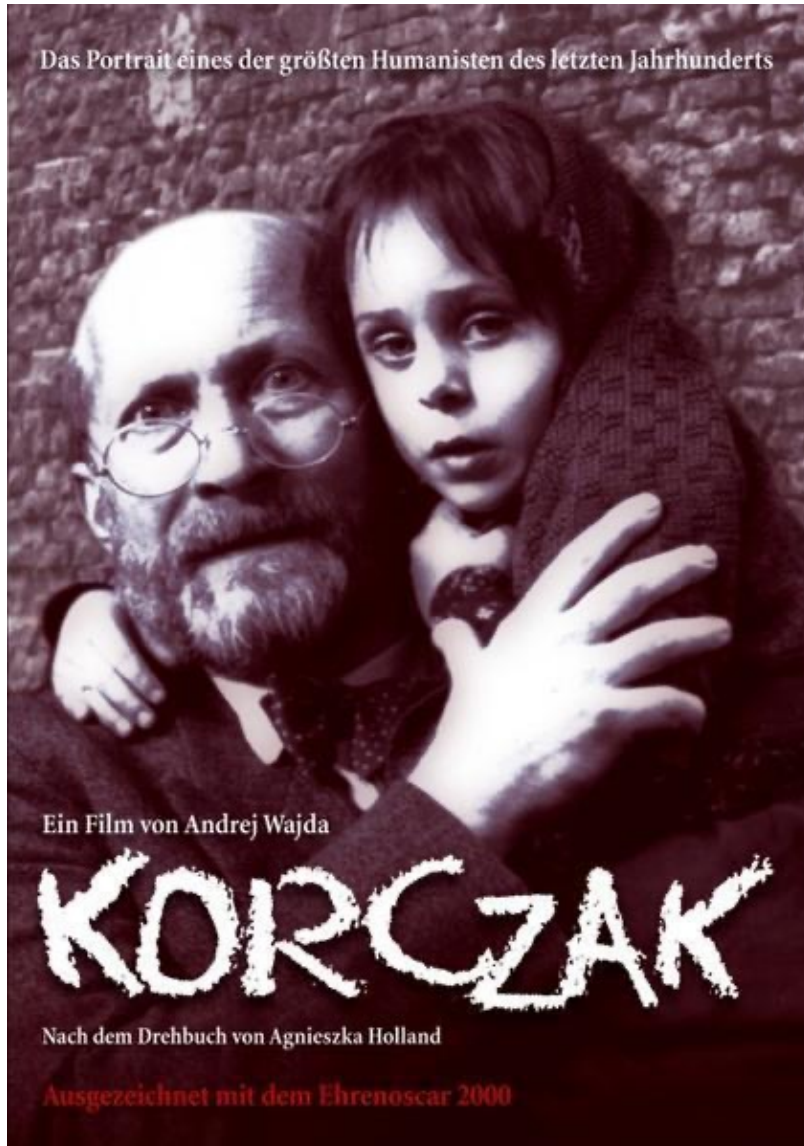
Μια αφήγηση του Ολοκαυτώματος από την οπτική μιας μοντέρνας έφηβης. Η δεκατριάχρονη Χάννα Στεμ διαμαρτύρεται και περιφρονεί τα εβραϊκά της ήθη και αισθάνεται κούραση για την «υποχρέωση της ανάμνησης» του Ολοκαυτώματος. Παραπέμποντας στον Μάγο του Οζ, κατά τη διάρκεια της παραδοσιακής εβραϊκής τελετής του Σεντέρ, ανοίγει την πόρτα και βρίσκεται κρατούμενη σε ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης στην Πολωνία του 1940. Έτσι, ως κρατούμενη πλέον πρέπει να χρησιμοποιήσει τη γνώση που έχει για το μέλλον ώστε να επιβιώσει στο παρελθόν και να επανεκτιμήσει τη σημασία της διατήρησης της μνήμης (95').

Σκηνοθέτης: Donna Deitch

Ηθοποιοί: Kirsten Dunst, Brittany Murphy, Paul Freeman, Mimi Rogers

<https://www.youtube.com/watch?v=eeZjISv9KoM>

Korczak (1990)

<https://www.youtube.com/watch?v=KBiLGoNNdSI>

THE NUMBER ON GREAT-GRANDPA'S ARM

Όταν ο 10χρονος Elliott Saiontz ρώτησε τον 90χρονο προπάππου του Jack Feldman για τον αριθμό που στο χέρι του, πυροδότησε μια συζήτηση για τη ζωή του Jack που περιλάμβανε χαρούμενες αναμνήσεις από την παιδική του ηλικία στην Πολωνία, την απώλεια της οικογένειας στο Άουσβιτς, την επιβίωσή του και τη νέα ζωή στην Αμερική.

Αυτή η συνομιλία έγινε ένα ντοκιμαντέρ μικρού μήκους του HBO με τίτλο "The Number on Grand-Grandpa's Arm", το οποίο παρέχει στα παιδιά και τις οικογένειές τους μια ήπια εισαγωγή στο θέμα του Ολοκαυτώματος.

<https://www.youtube.com/watch?v=BGTRzot3cAE>

Nazi Boots - Short Film by Debs Paterson, made for Holocaust Memorial Day

Η Τζανίν επέζησε του Ολοκαυτώματος μετακινούμενη ανάμεσα σε κρυψώνες στην κατεχόμενη Πολωνία, βλέποντας τους ναζί να αρπάζουν τον αδελφό και τον πατέρα της.

<https://vimeo.com/116263685>

SPIELZEUG LAND

TOYLAND (2007)

- Η φιλία δύο οικογενειών στη ναζιστική Γερμανία και η συγκλονιστική διάσωση ενός μικρού εβραϊόπουλου
- Όσκαρ καλύτερης μικρού μήκους ταινίας 2007

<https://www.youtube.com/watch?v=Y0tBSx98knE>

<https://www.youtube.com/watch?v=PwrySjp4J9Q>

- Η ιστορία αφορά ένα αγόρι και κορίτσι. Ένας ηλικιωμένος άντρας σκέφτεται τα παλιά. Όταν ο άντρας ήταν παιδί, βρήκε ένα κορίτσι κρυμμένο μέσα σε μια μικρή ντουλάπα. Είχε ένα φοβισμένο βλέμμα στο πρόσωπό της και στα χέρια της κρατούσε έναν μικρό πορσελάνινο μονόκερο. Όταν του έδωσε τον μονόκερο, κάποιοι στρατιώτες εισέβαλαν στο σπίτι. Το αγόρι την βοήθησε να ξεφύγει... Το τέλος είναι συγκινητικό.

- <https://www.youtube.com/watch?v=hRMcPJrWm-g>

The Crossing (2020) Original title: Flukten over grensen

Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, Δεκέμβριος 1942, στην κατεχόμενη Νορβηγία.

Η Σάρα και ο Ντάνιελ είναι δύο εβραιόπουλα, που πρόκειται να απελαθούν, αλλά κρύβονται στο κελάρι των γονιών του Ότο και της Γκέρντα, μέχρι που οι γονείς τους συλλαμβάνονται ως αντιστασιακοί.

Τώρα πια είναι η Γκέρντα και ο Ότο αυτοί που καλούνται να τελειώσουν αυτό που άρχισαν οι γονείς τους: να βοηθήσουν τη Σάρα και τον Ντάνιελ να ξεφύγουν από τους ναζί και να περάσουν τα σύνορα για να βρεθούν στην ουδέτερη Σουηδία και να ξανασυναντήσουν τους γονείς τους.

Βραβείο Νεανικού Κοινού της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου

When Hitler Stole Pink Rabbit (2019)

Το 1933 στο Βερολίνο, η Άννα είναι μόλις εννέα ετών, όταν η ζωή της αλλάζει από την αρχή.

Για να γλιτώσει από τους Ναζί, ο πατέρας της Άρθουρ Κέμπερ, γνωστός Εβραίος δημοσιογράφος, πρέπει να καταφύγει στη Ζυρίχη.

Η οικογένειά του -η Άννα, ο 12χρονος αδερφός της Μαξ και η μητέρα της Δωροθέα- τον ακολουθούν λίγο αργότερα. Η Άννα πρέπει να αφήσει τα πάντα πίσω της, συμπεριλαμβανομένου του αγαπημένου της ροζ κουνελιού, και να αντιμετωπίσει μια νέα ζωή γεμάτη προκλήσεις και στερήσεις στο εξωτερικό.

<https://www.youtube.com/watch?v=IW9ufaChP50&t=13s>

Ντοκιμαντέρ βασισμένο στα χειρόγραφα του Μαρσέλ Νατζαρή από φοιτητές/τριες του Τμήματος Κινηματογράφου ΑΠΘ.

<https://www.facebook.com/marceldocumentary>